

El Grup Interuniversitari d'Escola Rural (Gier): Un Exemple de Treball Col.laboratiu

GIER (UAB, UB, UV, UDL, URV, UDG, URL)

Grup Interuniversitari de l'Escola Rural (Reconegut per l'Institut Joan Lluís Vives)

Resum

El GIER es un grup de professors i professores que investiguen aconseguint implicar a les institucions universitàries en l'interès educatiu i social de l'escola rural.

Aquest treball mostra quina es l'opció concreta del GIER.

MOTIUS DE LA CREACIÓ DEL GIER

L'any 1995 es constitueix el GIER format per professors i professores de les facultats d'Educació/Ciències de l'Educació/Formació del Professorat de Catalunya¹ que des de les seves línies de docència i investigació aconseguixen implicar a les institucions universitàries en l'interès educatiu i social de l'escola rural.

¹ Facultat de Formació del Professorat de la Universidad de Barcelona, Facultat de Ciències de l'Educació de la Universidad Autónoma de Barcelona, Facultat de Ciències de l'Educació de la Universidad de Girona, Facultat de Ciències de l'Educació de la Universidad de Lleida, Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la Universidad Rovira i Virgili de Tarragona, Facultat d'Educació de la Universidad de Vic i Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació i l'Esport Blanquerna.

Los profesores y profesoras que conforman el GIER son: Roser Boix, Pere Darder, Jordi Feu, Núria Llevot, Pietat Marquilles, Manel Pons, Begoña Piqué, Àngels Prat, M. Antònia Pujol, M. Àngels Riera, M. Dolors Roigé, , Joan Soler y Enric Vilaplana.

GIER (UAB, UB, UV, UDL, URV, UDG, URL)

L'escola rural sempre ha estat considerada una tipologia d'escola de segona categoria, tant per les Administracions Estatals, Autonòmiques i, fins i tot Locals, com per la pròpia Universidad. En els Plans de Formació Inicial dels Estudis de Mestre ha estat sempre la gran oblidada, malgrat algunes iniciatives portades a terme per professors universitaris que a tall personal i/o professional valoraven el seu gran potencial pedagògic i organitzatiu; però eren poques aquestes iniciatives i sempre acabaven infravalorant-les a favor de l'escola urbana entesa com el millor model a seguir i transmetre als futurs mestres.

L'escola rural juga un paper clau en el desenvolupament rural i en el seu reequilibri territorial. Una escola petita i pública en un poble evita l'emigració de la població jove, i per tant l'envelliment total de la seva gent; arrela els infants al seu medi mantenint la pròpia identitat cultural i valorant l'entorn com un element patrimonial; en definitiva, dóna vida al poble ... un poble sense escola és un poble mort. Però aquests infants, aquesta població, també tene dret de rebre un mestre coneixedor de la realitat educativa dels territoris rurals, format per a fer front a la diversitat pròpia d'aquestes escoles i respectuós amb el medi que envolta als infants; d'aquí la importància de contemplar l'escola rural en els Plans de Formació Inicial dels Estudis de Mestre. I en conseqüència avançar en la creació de coneixement sobre aquesta tipologia d'institució escolar.

Objectius del gier

Els objectius generals plantejats pel GIER, en el seu Document de Constitució, estan estretament vinculats a les finalitats implícites en la pròpia institució universitària i que són la millora docència i la investigació en diferents àmbits d'actuació; i la col.laboració directa amb la pròpia realitat, en el nostre cas, en el territori rural:

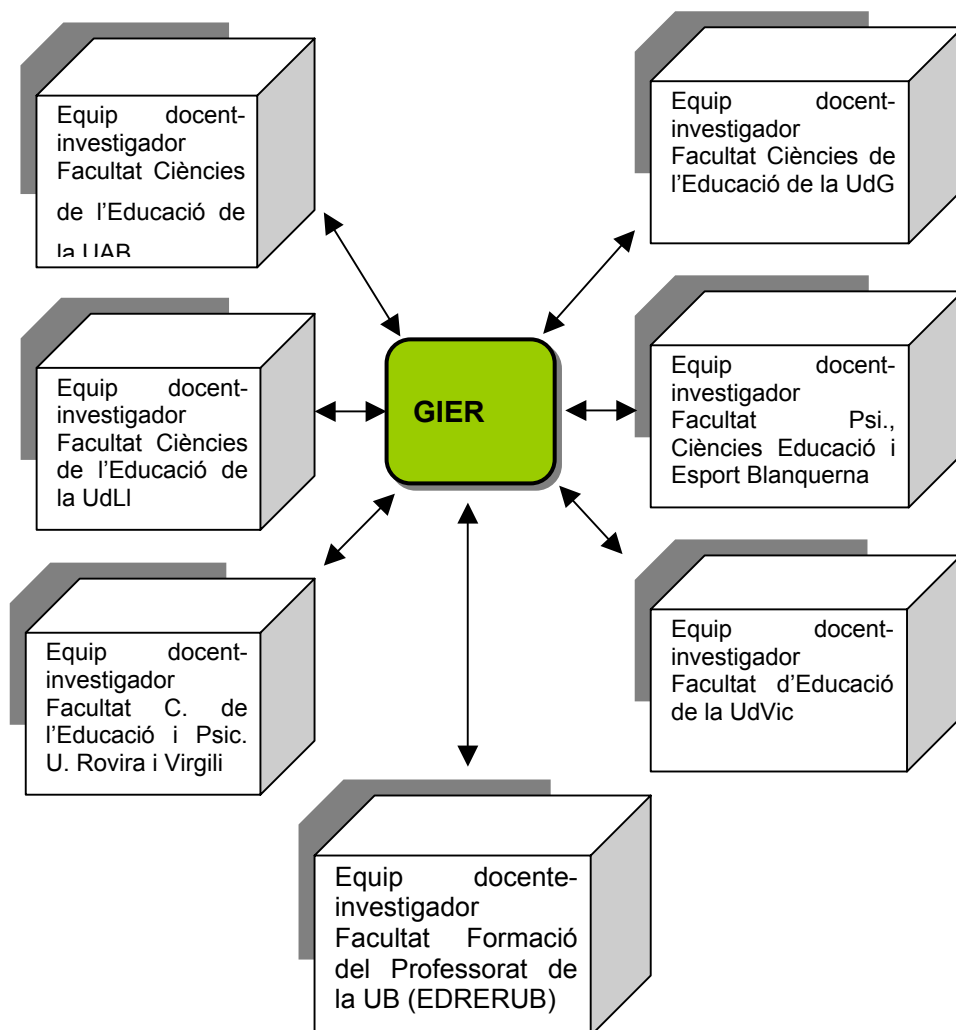
- Contribuir a la millora de la qualitat de l'educació en el contexte rural.
- Impulsar l'escola rural des de la Universitat, optimitzant i potenciant la tasca educativa d'aquestes escoles.
- Sensibilitzar i formar als futurs professionals sobre el coneixement d'aquesta tipologia d'instituciones educatives.
- Implicar als mestres i les mestres de l'escola rural, en actiu, en aquest projecte; col.laborar estretament amb el Secretariat d'Escola Rural de Catalunya; obrir línies de reflexió conjunta sobre les problemàtiques reals que pateix l'escola rural.
- Contribuir en la tasca de preservació de l'escola de poble del nostre territori, amb la dignitat pedagògica que es mereix.

El Grup Interuniversitari d'Escola Rural (Gier): Un Exemple de Treball Col.laboratiu

- Relacionar-se amb la realitat, intercanviant experiències i informació amb els mestres i les mestres per poder reflexionar sobre la formació inicial que s'imparteix des de la institució universitària i poder difondre altres perspectives sobre l'escola rural.

Organització i funcionament intern del grup

El GIER es reuneix ordinàriament amb una periodicitat bimestral. L'organització del Grup s'exposa en el gràfic següent:

GIER (UAB, UB, UV, UDL, URV, UDG, URL)

El Grup té proposat un Pla de Treball pel quinquenni 2004-2009 en el que es pretén seguir treballant en els objectius plantejats anteriorment però avançar en l'àmbit de recerca i en el tractament de l'escola rural en els Plans Docents de les nostres Facultats així com ampliar el camp d'actuació més enllà del territori català.

Actuacions del gier

Les actuacions que s'estan portant a terme fins a l'actualitat, en coherència amb els objectius plantejats anteriorment, són:

1. Elaboració d'un document d'ús intern sobre el tractament de l'escola rural en les assignatures troncal, optatives i de lliure elecció de la Diplomatura de Mestre i la seva presentació als respectius Departaments Universitaris.

Al llarg del curs 1997/1998 es va elaborar una proposta de treball sobre la presència de l'escola rural en els plans d'Estudis de la Diplomatura de Mestre; aquesta proposta va ser presentada, al curs següent, als diferents departaments universitaris amb una incidència directa a les assignatures següents: Didàctica General, Organització i Gestió del Centre Escolar, Sociologia de l'Educació, Teories e Institucions Contemporànies de l'Educació i Història de l'Educació a Catalunya. També es va compartir una bibliografia amb els continguts plantejats i es va fer una aportació de dues propostes referides a la possibilitat d'impartir una assignatura específica sobre escola rural, amb els corresponents recursos didàctics.

Aquest Document té un caràter orientatiu per les diferents universitats. A l'any 2002 es va portar a terme una revisió, actualitzant la denominació i el contingut d'algunes assignatures, així com la bibliografia i altres fonts de documentació.

2. Organització de Jornades sobre escola rural en la formació inicial dels mestres a Catalunya; enguany se celebraran les onzenes, i es realitzaran a província de Tarragona.

Des de de l'any 1996 s'han organitzat diferents Jornades sobre l'Escola Rural dirigides als estudiants de Mestre de totes les Facultats de Catalunya, amb la finalitat de sensibilitzar i formar als futurs mestres en el coneixement d'aquesta tipologia d'institucions escolars. Les activitats que s'han portat a terme es basen en el contacte directe amb els mestres i les escoles rurals, i amb l'intercanvi d'experiències entre els estudiants de les diferents universitats catalanes.

El Grup Interuniversitari d'Escola Rural (Gier): Un Exemple de Treball Col.laboratiu

Les Jornades es porten a terme en diferents llocs del territori català, amb l'objectiu de conèixer la diversitat de l'escola en el contexte rural català; no és igual l'escola rural del Pirineu Català que la situada a les Terres de l'Ebre, per exemple.

Les Jornades han estat celebrades en les poblacions següents:

- 1995/96, Vic (Barcelona)
- 1996/97, Solsona (Lleida)
- 1997/97, Prades (Tarragona)
- 1998/99, Borrasà (Girona)
- 1999/2000, Canyelles (Barcelona)
- 2000/2002, Horta de Sant Joan (Tarragona)
- 2001/2002, Tàrrega (Lleida)
- 2002/2003, Vic (Barcelona)
- 2003/2004, Canyelles (Barcelona)
- 2004/2005, La Seu d'Urgell (Lleida).

3. Oferta de pràctiques de Mestre a les escoles rurals.

El GIER ha potenciat i treballat la possibilitat que els futurs mestres puguin realitzar algun període de pràctiques a escoles rurals. Actualment, a totes les universitats de Catalunya existeix la possibilitat de realitzar les pràctiques en aquesta tipologia d'escoles; tot i així, les facultats en les que es troben més consolidades són: Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Rovira i Virgili, Universitat de Vic i Universitat Ramon Llull.

4. Investigació en curs, sobre la formació permanent del mestre rural i la seva repercussió en la formació inicial.

Si contemplar l'escola rural en els Plans de Formació Inicial de Mestre suposa avançar en la millora de la qualitat de l'educació en aquests contextes, no menys important i necessari és oferir als mestres rurals, modalitats formatives que els permetin el seu desenvolupament professional dins de la pràctica docent i organitzativa. Per aquests motius, juntament amb la demanda dels propis mestres rurals en actiu sobre la manca d'una formació permanent adequada a les seves necessitats, el GIER està portant a terme una recerca sobre l'escola rural amb els objectius següents:

GIER (UAB, UB, UV, UDL, URV, UDG, URL)

- Conèixer les necessitats de formació permanent dels mestres (novells i experimentats) que treballen a l'escola rural a Catalunya.
- Dissenyar i desenvolupar actuacions per a la millora del desenvolupament professional dels mestres rurals.

5. Activitats formatives dirigides a estudiants de Mestre i a mestres en actiu sobre escola rural: seminaris, cursos d'extensió universitària etc.

Algunes universitats catalanes han dissenyat, en aquests darrers anys, diferents modalitats de docència per la formació sobre l'Escola Rural. A la Universitat de Vic i la Rovira Virgili es porta a terme un seminari; a la Universitat de Girona una assignatura optativa; i a la Universitat de Barcelona un Curs d'Extensió Universitària.

6. Assistència i participació en els reunions de treball del Secretariat d'Escola Rural de Catalunya.

Hi ha una estreta col.laboració entre el Secretariat d'Escola Rural de Catalunya i el GIER per intercanviar informacions i demandes directes amb els mestres rurals. El GIER assisteix a les reunions trimestrals del Secretariat i col.labora en aquelles accions que, es consideren oportunes. Es una relació de recolzament mutu en tots aquells aspectes que requereixen una solució compartida.

7. Intercanvis d'experiències amb l'Observatori d'Escola Rural de França.

El GIER intercanvia informació i experiències de recerca vinculades a l'àmbit rural, amb l'Observatori d'Escola Rural de França.

8. Publicacions a revistes nacionals i internacionals.

9. Participació en el Congrés Rural'06.Congrés del Mön Rural de Catalunya.

El Grup Interuniversitari d'Escola Rural (Gier): Un Exemple de Treball Col.laboratiu

El GIER vol col.laborar a identificar estratègies de futur per al desenvolupament i el progrés del món rural de Catalunya en els propers anys. De manera que juntament amb el Secretariat d'Escola Rural de Catalunya, treballa al llarg d'aquest curs 2005/06 per analitzar les problemàtiques de l'escola rural i fer propostes de futur.

Conseqüències de les actuacions del gier en les estructures organitzatives de l'escola rural.

Les conseqüències reals de les actuacions que ha portat el GIER fins a l'actualitat, encara que molt variades, des d'una perspectiva global, la valoració que se'n fa és positiva.

Les activitats organitzades pel GIER, en conjunt, han permès iniciar un procés de canvi de cultura en l'àmbit de la formació de mestres, que ve objectivada en tres aspectes concrets: quin és el coneixement real de l'escola rural en els centres de formació del professorat?, quin són els sabers que els estudiants tenen respecte als components bàsics de la realitat escolar rural?, i, per últim, quines actituds són necessàries per què els estudiants s'apassionin d'aquesta realitat escolar, sense perdre'n la perspectiva crítica?.

La contribució del GIER, en aquest sentit, ha permès formar noves generacions de grups de mestres que quan surten de la seva etapa de formació inicial ja tenen coneixements (encara que no suficients, és clar) sobre les particularitats organitzatives, didàctiques i ambientals de l'escola rural. Això suposa que aquests mestres, quan arriben a escoles d'aquestes característiques, no se n'arrepenteixin i pensin que una organització "atípica" no és un obstacle en la seva pràctica educativa sino que en moltes ocasions, pot actuar com un element d'innovació.

Sense cap mena de dubte, els reptes i les diversitats han de formar part de la cultura docent, i, per tant, aquestes realitats educatives els ajuden a ser creatius, col.laboradors, innovadors i els donen ganes i il.lusions per fer de la seva pràctica quotidiana una activitat responsable, reflectiva i compromesa amb l'educació d'aquestes petites comunitats educatives.